

нально-волевым миром. Потому при изучении школьных предметов необходим учет словарного языкового запаса, знаний об окружающем мире в целом и о ближайшем окружении, логический аппарат мышления, творческое воображение и т.д. все это накладывается на учителя (особенно в начальных классах) особую ответственность, поскольку именно в его руках находится возможность комплексного подхода к процессу обучения с учетом возможностей как предмета, так и самого ребенка.

ЛИТЕРАТУРА

1. Предметные курикулы для I-IV классов общеобразовательных школ. – Баку: «Техсил», 2008.
2. Антипов И.И. и др. О преподавании информатики в начальных классах // Информатика и образование. – 1993. – № 5.
3. Занков А.В. Дидактика и жизнь / А.В. Занков. – М.: «Педагогика», 1988.
4. Первин Ю.А. Зимние вечера. Информатика для начинающих // Информатика. 2001. – № 1.
5. Якиманская И.С. Развивающее обучение / И.С. Якиманская. – М., «Просвещение», 1979.

УДК 378.4.091.3:[811.111'271.12'42:001]

КОМПОНЕНТИ, КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ТА ПОКАЗНИКИ РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ УМІНЬ АКАДЕМІЧНОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ МАГІСТРАТУРИ ПРИРОДНИЧОГО ПРОФІЛЮ

Патієвич О.В., к. пед. н.,
асистент кафедри іноземних мов для природничих факультетів
Львівський національний університет імені Івана Франка

Статтю присвячено визначенню і деталізації критеріїв та норм оцінювання рівня сформованості іншомовної мовленнєвої компетентності в стилістично унормованому науковому писемному мовленні студентів магістратури природничих спеціальностей. Визначено чотири рівні володіння академічним писемним мовленням відповідно до реалізації завдань, а саме написання студентами оглядової та експериментальної статей із дотриманням всіх лінгвостилістичних і структурних вимог та з перспективою їх виходу в реальний міжнародний англomовний науковий простір.

Ключові слова: академічне писемне мовлення, студенти магістратури, критерії оцінки, уміння, мовленнєва компетентність у письмі.

Статья посвящена определению и детализации критериев и норм оценивания уровня сформированности иноязычной речевой компетентности в стилистически нормированной научной письменной речи студентов магистратуры естественных специальностей. Определены четыре уровня владения академической письменной речью в соответствии с реализацией задач, а именно написание студентами обзорной и экспериментальной статей с соблюдением всех лингвостилистических и структурных требований и с перспективой их выхода в реальное международное англоязычное научное пространство.

Ключевые слова: академическая письменная речь, студенты магистратуры, критерии оценки, умения, речевая компетентность в письме.

Patiyevych O.V. COMPONENTS, ASSESSMENT CRITERIA AND INDICATORS OF ACADEMIC WRITING SKILLS OF STUDENTS DOING THEIR MASTER'S DEGREES IN SCIENCES

The article provides the detailed description of assessment criteria and norms of gaining the foreign language competence in stylistic requirements for academic writing of students doing their Master's Degrees in Sciences. There have been defined four levels of gaining academic writing skills in accordance with implementation of tasks, namely writing feasible survey and experimental scientific articles according to linguistic and stylistic as well as structural requirements and with the prospect of their entry into the real English international scientific community.

Key words: academic written communication, Master's students, assessment criteria, skills, language competence in writing.

Постановка проблеми. Наукова думка має велику перспективу розвитку в сучасному світі, де переважає академічна англomовна комунікація, зокрема писемна. Зважаючи на потребу у фахівцях природничих спеціальностей із високим рівнем

іншомовної мовленнєвої компетентності в науковому писемному мовленні, здатних інтегруватись в науковий світовий простір та обмінюватись результатами наукової діяльності, проблема навчання наукового писемного англійського мовлення майбутніх

фахівців природничого профілю у сучасних умовах є дискусійною, а отже, актуальною.

Відповідно до чинної програми з англійської мови для професійного спілкування, провідне місце у навчанні студентів магістратури займає академічне письмо. А організація навчання стилістично унормованого наукового писемного мовлення в умовах експерименту потребує визначення критеріїв та норм оцінювання умінь студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема оцінювання й контролю наукових текстів була предметом дослідження у працях І. Беженар, Е. Васильєвої, І. Задорожної, Т. Каменевої, Т. Корж, Л. Курило, Г. Кривчикової, В. Свиридюк, Л. Гемп-Ліонс (Hamp-Lyons L.), Б. Гіслі (Heasley B.), Л. Роджерс (Rogers L.) та ін.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає в характеристиці компонентів, визначенні критеріїв та показників сформованості умінь студентів магістратури для створення власного академічного письмового тексту з метою удосконалення їх мовленнєвої компетентності в писемному мовленні.

Виклад основного матеріалу дослідження. У визначенні критеріїв оцінювання наукового писемного мовлення майбутніх фахівців природничого профілю спираємося на: а) *загальні критерії оцінки писемного мовлення*: змістовність висловлювання; тематичність; жанрова відповідність тексту; інформативність; логічність і зв'язність викладу; відносна мовна коректність; адекватна стилістична забарвленість; композиційно-структурна організованість; обсяг висловлювання [4, с. 11; 7]; б) *на критерії оцінювання академічних письмових текстів*: 1) стилісова відповідність; 2) змістово-смілова адекватність; 3) структурна цілісність; 4) мовна і мовленнєва коректність [1; 2; 3; 4; 8; 9]; в) *на критерії оцінювання анотацій*: повнота розуміння тексту, кількість речень в анотації, вміння компресувати інформацію й висловлювати її у зв'язній, логічній формі, наявність другорядної інформації, наявність змістових перекичень, внесення особистісної інформації та мовна коректність [5, с. 15].

Проаналізуємо критерії оцінювання академічних письмових текстів.

Л. Курило інтерпретує критерій стилісової відповідності як «узгодженість стилю викладу з комунікативним завданням і/або мовленнєвою ситуацією», а також як «використання широкого спектра стилістичних засобів, що притаманні академічному висловлюванню, та адресованість

стилю викладу, що забезпечує розуміння читачем логіки академічного тексту». Однак дослідниця пропонує розглядати стильову відповідність через призму жанру й тому конкретизує означений критерій як «жанрово-стильова відповідність», змістом якого є, окрім відповідності стилю наукового викладу темі, мовленнєвій ситуації або комунікативному завданню, «узгодженість стилю й жанру з використаними мовними і мовленнєвими засобами», «підпорядкованість наявних стилістичних засобів канонам відповідного жанру» [6, с. 29–34].

Змістово-сміслову адекватність академічного висловлювання Л. Курило розуміє як відповідність «інформаційної насиченості змісту комунікативному завданню, адекватність і релевантність використаної інформації, адекватність і логічність викладення думок у реченнях». Структурна цілісність, на думку дослідниці, передбачає «логічність розташування абзаців і підпорядкованість структури головної ідеї; відповідність структури тексту головної думці, сформульованій у вступі, та її узгодженість з вимогами жанру, адекватність організації абзаців і використання засобів міжфразового й міжабзацного зв'язку всередині абзаців, адекватність та ефективність завершального абзацу, що узагальнює результати дослідження». Мовна й мовленнєва коректність «характеризує вміння адекватного лексичного, синтаксичного й орфографічного оформлення академічного висловлювання: коректність вживання лексичних одиниць, граматичних і пунктуаційних засобів» [6, с. 29–34].

Зважаючи на напрацювання науковців у сфері оцінювання мовленнєвої компетентності в писемному мовленні, а також на предмет нашого дослідження (навчання стилістичної унормованості наукового писемного англійського мовлення), зміст поняття «стилістична норма», вважаємо за доцільне визначити такі основні критерії:

1) критерій **змістово-смілової адекватності**: зміст цього критерію в аспекті досліджуваної нами проблеми полягає в оцінці:

– рівня науковості теми та кола проблем, викладених у тексті;

– ступеня інформативності, доказовості та вірогідності одержаних результатів;

2) критерій **композиційно-структурної організованості**: зміст цього критерію в аспекті досліджуваної нами проблеми полягає в оцінці:

– зовнішнього оформлення наукових текстів відповідно до жанру: наявність усіх компонентів тексту (назва, авторство, анотація, текст статті, бібліографія); пра-

вильність оформлення таблиць, графіків, малюнків, формул, шрифтових виділень, посилань, винесень;

– оцінка композиції тексту відповідно до жанру: наявність структурно-композиційних елементів (вступ, актуальність, мета, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, виклад результатів дослідження, висновки, перспективи дослідження тощо);

3) критерій **лінгвостильової** відповідності полягає в оцінці:

– відповідності науковому стилю лексичних, фразеологічних, морфологічних, синтаксичних одиниць;

– текстуально-стилістичної відповідності нормам наукового стилю: відсутності / наявності фрагментів тексту, які належать до іншого стилю;

4) критерій **прагматичної** відповідності, який полягає в оцінці:

– комунікативно-стилістичної відповідності нормам наукового стилю: адекватності/неадекватності змісту тексту комунікативному наміру автора;

– ступеня логічності, абстрагованості, об'єктивності, точності, нейтральної емоційності, експліцитності.

Для оцінки анотацій визначаємо, окрім означених критеріїв, критерій **стислості**: зміст цього критерію полягає в оцінці умінь компресувати інформацію та виділяти головне.

Для визначення **норм** оцінювання стилістично унормованого наукового писемного мовлення ми спиралися на загальноєвропейські вимоги (відповідно до шкали ECTS), на вимоги Програми навчальної дисципліни «Англійська мова за фаховим спрямуванням»: 0402 фізико-математичні науки спеціальності 8.04020301 «Фізика», 8.04020601 «Астрономія», 8.04020302 «Фізика конденсованого стану». Освітньо-кваліфікаційний рівень «магістр» / Розробники Г. Ісаєва, М. Козолуп, В. Петрів (Львівський національний університет імені Івана Франка. Кафедра іноземних мов для природничих факультетів. – Львів, 2014–2015 рр.), та праці науковців, які вивчали проблеми розробки критеріїв та норм оцінювання писемного мовлення [1; 2; 3; 4; 5]. На основі цих праць нами було визначено чотири рівні володіння стилістично унормованим науковим писемним мовленням: високий рівень – володіння 90–100% навчального матеріалу; достатній рівень – володіння 70–89% навчального матеріалу; середній рівень – володіння 50–69% навчального матеріалу; низький – володіння менше ніж 50% навчального матеріалу. Оцінювання умінь студентів здійснювалося за десятибальною шкалою згідно з якою,

високий рівень компетентності оцінювався 9–10 балами (відмінно), достатній рівень – 7–8 балів (добре), середній рівень – 5–6 балів (задовільно), низький – менше ніж 5 балів (незадовільно).

За критерієм **змістово-сміслової адекватності** студенти діставали 20 балів. Рівень науковості теми та кола проблем, викладених у тексті, ступінь інформативності, доказовості й вірогідності одержаних результатів оцінювалися окремо 10 балами.

Високий рівень студенти демонстрували, якщо тематика та проблематика тексту мала наукову актуальність, новизну; завдання дослідження були повністю реалізовані, глибоко проаналізовані основні постулати дослідження; наукова праця (зокрема стаття та наукові тези) мала високий ступінь інформативності, доказовості та вірогідності одержаних результатів; допускалися окремі неточності (9 балів) у стилі вираження доказовості.

Достатній рівень студенти здобували, якщо тематика та проблематика тексту мала наукову актуальність, новизну, одне із завдань було частково реалізоване (8 балів) або взагалі не реалізоване (7 балів), окремі аспекти дослідження проаналізовані поверхово; наукова праця (зокрема стаття та наукові тези) мала досить високий ступінь інформативності, доказовості та вірогідності одержаних результатів; допускалися окремі неточності в стилі вираження доказовості, що не вплинули на вірогідність одержаних результатів (8 балів) / які поставили під сумнів вірогідність (але лише окремих) одержаних результатів (7 балів).

Середній рівень студенти здобували, якщо тематика та проблематика тексту не мала особливої наукової цінності та новизни, а була лише теоретичним узагальненням напрацьованих раніше ідей; одне завдання (6 балів) або два завдання (5 балів) не реалізовані взагалі або розкриті поверхово; в тексті наявна інформація, яка не входила в мету й завдання дослідження (5 балів). Ступінь інформативності невисокий. Окремі факти не обґрунтовані, тому вірогідність кількох висновків під сумнівом (5 балів).

Низький рівень студенти одержували, якщо тематика та проблематика тексту не мала наукової цінності та новизни, а була лише реферуванням наявних наукових праць; завдання дослідження розкриті частково або кілька з них не реалізовані взагалі; в тексті наявна інформація, яка не входила в мету й завдання дослідження. Ступінь інформативності низький. Стиль викладу публіцистичний, факти не обґрун-

товані, тому вірогідність висновків низька. За означеними характеристиками студенти діставали 3–4 бали, але за умови, якщо обсяг статті, анотації та наукових тез становив більше ніж половину необхідного обсягу, а 1–2 бали – менше ніж половину.

За критерієм **композиційно-структурної організованості** студенти одержували 20 балів: 10 – за зовнішнє оформлення, 10 – за композицію тексту.

Зовнішнє оформлення

Високий рівень: наявність усіх компонентів тексту (назва, авторство, анотація, текст статті, бібліографія); правильність оформлення таблиць, графіків, рисунків, формул, шрифтових виділень, посилань, винесень; допускалися неточності в шрифтових виділеннях та розташуванні частин тексту (9 балів).

Достатній рівень: наявність усіх компонентів тексту (назва, авторство, анотація, текст статті, бібліографія) з поодинокими помилками (1–2) в оформленні бібліографії, розташуванні анотації (7 балів); правильність оформлення таблиць, графіків, рисунків, формул, шрифтових виділень, посилань, виносков; допускалися неточності (1–2) у шрифтових виділеннях та розташуванні частин тексту, в розташуванні та оформленні таблиць, графіків, рисунків, формул (8 балів), в оформленні посилань (7 балів).

Середній рівень: брак одного з компонентів тексту (назва, авторство, анотація, бібліографія) (6 балів) з окремими помилками (3–4) в оформленні бібліографії, розташуванні анотації (5 балів); 3–4 помилки в оформленні таблиць, графіків, рисунків, формул, шрифтових виділень, посилань, винесень.

Низький рівень: зовнішнє оформлення не відповідає жанрам наукової статті, наукових тез й анотації. Розташування композиційних елементів тексту та оформлення роботи неправильне. За означеними характеристиками студенти діставали 3–4 бали. 1–2 бали – якщо не було більше ніж половини необхідних структурних елементів загалом.

Композиція тексту

Високий рівень: наявність усіх структурно-композиційних елементів тексту відповідно до жанру (наприклад, для наукової статті: вступ, актуальність, мета, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, основна частина, виклад результатів дослідження, висновки, перспективи дослідження), усі компоненти представлені у правильній послідовності, викладені чітко і ґрунтовно, допускається одна лексична чи граматична неточність (помилка) у формулюванні (9 балів).

Достатній рівень: 8 балів: є всі структурно-композиційні елементи тексту відповідно до жанру, однак у формулюванні (наприклад, актуальності, мети, завдань дослідження тощо) трапляються 2–3 лексичні чи граматичні неточності у формулюваннях; 7 балів: брак одного зі структурно-композиційних елементів тексту згідно із жанром.

Середній рівень: 6 балів: брак двох структурно-композиційних елементів тексту відповідно до жанру; 5 балів: брак трьох структурно-композиційних елементів тексту згідно із жанром.

Низький рівень: брак чотирьох і більше структурно-композиційних елементів тексту згідно із жанром (за кожен пропущений композиційний елемент знімався один бал).

За критерієм **лінгвостильової відповідності** студенти діставали 30 балів: 10 балів за відповідність лексичних і фразеологічних одиниць науковому стилю; 10 балів за відповідність морфологічних, синтаксичних одиниць науковому стилю; 10 балів за текстально-стилістичну відповідність нормам наукового стилю. Зважаючи на великий обсяг наукової статті, подана кількість помилок стосувалася не всього тексту, а його частин – у 4 000 друкованих знаків (тобто 2 друкованих сторінок).

Відповідність лексичних і фразеологічних одиниць науковому стилю. Відповідність морфологічних, синтаксичних одиниць науковому стилю

Високий рівень: 10 балів: усі лексичні, фразеологічні одиниці, мовні кліше, морфологічні, синтаксичні одиниці відповідають узусним нормам наукового стилю, допускається одна лексична і одна граматична (1/1) невідповідність науковому стилю (на 2 друковані сторінки); 9 балів: допускається 2/2 невідповідності.

Достатній рівень: 8 балів: лексичні, фразеологічні одиниці, мовні кліше, морфологічні, синтаксичні одиниці відповідають узусним нормам наукового стилю, допускається 3/3 невідповідності; 7 балів: допускається 4–5 / 4–5 невідповідностей, які загалом не впливають на зміст тексту.

Середній рівень: 6 балів: лексичні, фразеологічні одиниці, мовні кліше, морфологічні, синтаксичні одиниці відповідають узусним нормам наукового стилю, допускається 5–6 / 5–6 невідповідностей; 5 балів: допускається до 7–8 / 7–8 невідповідностей, які впливають на зміст тексту, змінюють його науковий колорит.

Низький рівень: наявність понад 9 / 9 невідповідностей, які суттєво змінюються стиль тексту: за кожні дві невідповідності знімався 1 бал.

Текстуально-стилістична відповідність нормам наукового стилю

Високий рівень: брак цілісних фрагментів (абзаців), які не відповідають нормам наукового стилю; допускається наявність одного фрагмента (абзацу) на весь текст із порушеннями стильових норм (9 балів).

Достатній рівень: наявність двох фрагментів (абзаців) із порушеннями стильових норм (8 балів); наявність 3–4 фрагментів (абзаців) із порушеннями стильових норм (7 балів);

Середній рівень: наявність 5–6 фрагментів (абзаців) із порушеннями стильових норм (6 балів); наявність 7–8 фрагментів (абзаців) із порушеннями стильових норм (5 балів).

Низький рівень: наявність дев'ять і більше фрагментів (абзаців) із порушеннями стильових норм: за кожні два фрагменти (абзаци) знімався 1 бал.

За критерієм **прагматичної відповідності** текстів науковому стилю студенти діставали 10 балів.

Високий рівень: текст статті (тез) викладено логічно, абстраговано, об'єктивно, наведена точна інформація, емоційно нейтрально, експліцитно; 9 балів: за такими характеристиками як абстрагованість, об'єктивність, точність (завершеність інформаційних одиниць), достатність ознак, зв'язків, аргументів (інформаційні одиниці описані або недостатньо, або надлишково), нейтральна емоційність – 1 порушення; за характеристиками логічність, насиченість фактичною інформацією (достатньо доказовий матеріал), безпідтекстність, обґрунтованість інформаційних одиниць – 0 порушень.

Достатній рівень: 8 балів: за характеристиками абстрагованість, об'єктивність, точність (завершеність інформаційних одиниць), достатність ознак, зв'язків, аргументів (інформаційні одиниці описані або недостатньо, або надлишково), нейтральна емоційність – 2 порушення; за характеристиками логічність, насиченість фактичною інформацією (достатньо доказовий матеріал), безпідтекстність, обґрунтованість інформаційних одиниць – 1 порушення. 7 балів – відповідно: 3 / 2 порушення за вказаними характеристиками.

Середній рівень: 6 балів – відповідно 4 / 3 порушення, 5 балів – відповідно 5 / 4 порушень.

Низький рівень: 6 / 5 і більше порушень за визначеними характеристиками.

За критерієм **стислості** тексту анотації студенти діставали 5 балів.

Високий рівень: 5 балів – студент випишує в анотацію у повному обсязі найголовнішу інформацію наукової статті.

Достатній рівень: 4 бали – студент прописує в анотації більше ніж 3/4 інформаційних блоків зі свого дослідження.

Середній рівень: студент прописує в анотації більше ніж половина інформаційних блоків зі свого дослідження.

Низький рівень: студент прописує в анотації менше ніж половина інформаційних блоків зі свого дослідження, в анотації наявна інформація, якої немає в тексті статті.

Отже, максимально за написання статті з науковими тезами та анотацією студент одержував 85 балів.

Норми оцінювання за критеріями змістово-сислової адекватності, композиційно-структурної організованості, лінгвостильової відповідності (лише текстуально-стилістичної відповідності), прагматичної відповідності в наведеній редакції релевантні для оцінки статті обсягом не менше ніж 7 сторінок, наукових тез – не менше ніж дві сторінки (14 кегль, 1,5 інтервали), за статтю обсягом 5–6 сторінок і тез на 1–1,5 сторінок норми оцінювання зростали удвічі. Стаття обсягом менше ніж 4 сторінки та тези обсягом менше ніж 1 сторінка не зараховувалися.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, перевірка якості знань, умінь та навичок на підставі висунутих критеріїв повинна забезпечити формування й оцінювання мовленнєвої компетентності у академічному писемному мовленні і забезпечити якісну підготовку майбутніх фахівців.

Висунуті нами критерії дадуть змогу з'ясувати рівень мовленнєвої компетентності майбутніх фахівців природничого профілю у стилістично унормованому науковому писемному мовленні; визначити недоліки підготовленості студентів до професійного спілкування у професійній діяльності; підвищити мотивацію студентів до формування ішомовної мовленнєвої компетентності.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в експериментальній перевірці розроблених критеріїв та рівнів формування спеціальних умінь і навичок студентів вищих навчальних закладів у процесі практичних занять з іноземної мови академічного спрямування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Беженар І. Методика навчання майбутніх філологів англійського писемного мовлення з використанням мовного портфеля : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 «Теорія та методика навчання» / І. Беженар. – Запоріжжя, 2012. – 342 с.

2. Васильєва Е. Навчання студентів мовних спеціальностей написання наукового проблемно-тематичного повідомлення англійською мовою : дис. ... канд.

пед. наук : 13.00.02 «Теорія та методика навчання» / Е. Васильєва. – К., 2005. – 164 с.

3. Задорожна І. Організація самостійної роботи майбутніх учителів англійської мови з практичної мовної підготовки : [монографія] / І. Задорожна. – Тернопіль : Вид-во ТНПУ, 2011. – 414 с.

4. Каменєва Т. Методика навчання майбутніх менеджерів ділового писемного спілкування англійською мовою з використанням електронного підручника : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання (германські мови)» / Т. Каменєва. – К., 2010. – 15 с.

5. Корж Т. Навчання студентів вищих технічних навчальних закладів анотування англійських професійно орієнтованих текстів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 «Теорія та методика навчання» / Т. Корж. – Севастополь, 2008. – 24 с.

6. Курило Л. Контроль та оцінювання професійно орієнтованого наукового писемного мовлення майбутніх викладачів англійської мови // Іноземні мови. – 2013. – № 4 – С. 29–34.

7. Свиридюк В. Методика навчання німецького писемного мовлення студентів-заочників вищих мовних навчальних закладів на основі використання дистанційного курсу : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 «Теорія та методика навчання» / В. Свиридюк. – К., 2007. – 194 с.

8. Hamp-Lyons L. Study Writing: A course in writing skills for academic purposes (second edition) / Liz Hamp-Lyons, Ben Heasley. – Cambridge : Cambridge University Press, 2010. – 214 p.

9. Rogers L. Writing Skills / Louis Rogers. – Surrey : DELTA Publishing, 2011. – 120 p.